

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Препис

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 189

от 28 юли 2016 година

ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАЦИОНАЛНИ ПРАВИЛА ЗА ДОПУСТИМОСТ НА
РАЗХОДИТЕ ПО ПРОГРАМИТЕ, СЪФИНАНСИРАНИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИТЕ
СТРУКТУРНИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ, ЗА ПРОГРАМЕН ПЕРИОД
2014-2020 г.

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ
ПОСТАНОВИ:

ГЛАВА ПЪРВА
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С постановлението се определят общите национални
правила и детайлните правила за допустимост на разходите по програмите,
съфинансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове
(ЕСИФ), за програмен период 2014-2020 г. чрез конкретизиране на условия за
допустимост и/или недопустимост на определени категории разходи.

Чл. 2. (1) Общите национални правила за допустимост на
разходите се прилагат за програмите, съфинансирани от ЕСИФ, за програмен
период 2014-2020 г., както следва:

1. Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“;
2. Оперативна програма „Региони в растеж“;
3. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“;
4. Оперативна програма „Добро управление“;
5. Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен
растеж“;

6. Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“;
7. Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г.;
8. Програма за морско дело и рибарство 2014-2020;
9. Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“;
10. Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
- (2) Детайлните правила за допустимост се прилагат за съответната програма по ал. 1.

ГЛАВА ВТОРА

ОБЩИ НАЦИОНАЛНИ ПРАВИЛА ЗА ДОПУСТИМОСТ

Чл. 3. (1) Разходите са допустими за финансиране, ако са направени и са платени от бенефициентите в периода между 1 януари 2014 г. и 31 декември 2023 г.

(2) Разходи, станали допустими в резултат на изменение в програма, са допустими от датата на подаване на искането за изменение до Комисията или от датата на влизането в сила на решението за изменение на програмата в случаите по чл. 96, параграф 11 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1063/2006 на Съвета (ОВ, L 347 от 20.12.2013 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 1303/2013“

(3) Разходите по линия на Инициативата за младежка заетост са допустими от 1 септември 2013 г.

(4) В случаите по чл. 55 ал. 1, т. 2 и 3 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЗУСЕСИФ) дейността, представляващи основание за възстановяването на разходите, трябва да са извършени в периода между 1 януари 2014 и 31 декември 2023 г., а за Инициативата за младежка заетост – от 1 септември 2013 г.

(5) Разходите са допустими за финансиране от ЕЗФРСР единствено когато разпашащелната агенция действително е изплатила съответната помощ в периода от 1 януари 2014 до 31 декември 2023 г.

§ 8. Постановлението влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

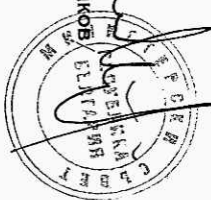
МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Бойко Борисов

ЗА ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Веселин Дачков

Вярно,

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
„ПРАВИТЕЛСТВЕНА КАНЦЕЛАРИЯ“:

/Веселин Дачков

15. „Такси за уредба“ са таксите по смисъла на чл. 42, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Постановлението се приема на основание чл. 59, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове.

§ 3. Отменя се Постановление № 119 на Министерския съвет от 2014 г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд на Европейския съюз и от Европейския фонд за морско дело и рибарство, за финансовата рамка 2014-2020 г.

§ 4. Министерът на финансите издава указания за третирането на данък върху добавената стойност по програмите по чл. 2, ал. 1, т. 1-9 от постановлението.

§ 5. Изпълнението на постановлението се възлага на заместник министър-председателя по европейските фондове и икономическата политика, на министъра на финансите, на министъра на икономиката, на министъра на труда и социалната политика, на министъра на регионалното развитие и благоустройството, на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията, на министъра на образованието и науката, на министъра на околната среда и водите и на министъра на земеделието и храните.

§ 6. Разпоредбите на чл. 8, ал. 2 и чл. 11, ал. 1 се прилагат за процедури за предоставяне на финансова помощ, за които документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУОЕСИФ са утвърдени след влизането в сила на постановлението.

§ 7. В срок до 31 декември 2016 г. заместник министър-председателят по европейските фондове и икономическата политика внася за одобрение от Министерския съвет като част от националните правила за допустимост национална методология за определяне на размерите на сумите във връзка с чл. 8 ал. 2, разработена съвместно с министъра на финансите, министъра на икономиката, министъра на труда и социалната политика, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията, министъра на образованието и науката, министъра на околната среда и водите и министъра на земеделието и храните.

(6) В случаите на подкрепа от финансови инструменти допустими са и капитализираните разходи или таксите за управление и плащания за инвестиции в крайни получатели, изплатени или съответно направени след 31 декември 2023 г., при спазване на изискванията на чл. 42, параграфи 2 и 3 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г.

(7) Разходите се считат за направени от бенефициент и в случаите, когато са извършени от партньор на бенефициента, при условие че партньорът е определен като допустим по съответния приоритет на програма по чл. 2 и е одобрен в рамките на процедура за предоставяне на финансова подкрепа.

(8) При операция на публично-частно партньорство (ПЧП), където бенефициентът е публично-правна организация, разходите за операция на ПЧП, които са направени и платени от частния партньор, могат да се считат за направени и платени от бенефициент, при условие че са спазени следните условия:

1. бенефициентът е сключил споразумение за ПЧП с частен партньор;
2. декларираниите от бенефициента разходи са платени от частния партньор и операцията съответства на приложимите право на Европейския съюз и национално право, на програмата и на условията за подкрепа на операцията.

Чл. 4. (1) Допустими по Европейския социален фонд (ЕСФ) са и разходи за проекти, които се осъществяват извън програмния район, но в границите на Европейския съюз, при условие че са изпълнени следните условия:

1. проектът е в полза на програмния район;
2. задълженията на органите по оперативната програма във връзка с управлението, контрола и одита на проекта се изпълняват от органите, отговорни за оперативната програма, по която се финансира съответният проект, или те се споразумяват с органите на държавата членка, в която се изпълнява проектът, при положение че в тази държава са изпълнени задълженията във връзка с управлението, контрола и одита на проекта.

(2) В размер до 3 на сто от бюджета на оперативна програма или частта от него, при многофандова оперативна програма, финансиран от ЕСФ, разходите, направени извън границите на Европейския съюз, са допустими от ЕСФ, при условие че те се отнасят до тематичните цели „Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила“ и „Инвестиции в образованието, обучението, включително професионално обучение за придобиване на умения, и ученето през целия

живот" и при условие че комитетът за наблюдение на съответната програма е дал съгласието си за съответния проект или за съответните видове проекти.

Чл. 5. (1) Когато за дейност по изпълнение на проект на бенефициент се предвижда изцяло възлагането ѝ на външен за бенефициента изпълнител съгласно правилата по чл. 49, ал. 2 от ЗУСЕСИФ, безвъзмездната финансова помощ и възстановимата помощ за дейността се предоставят единствено под формата по чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ.

(2) За дейност по изпълнение на проект на бенефициент, за осъществяването на която не се предвижда изцяло прилагане на правилата по чл. 49, ал. 2 от ЗУСЕСИФ, безвъзмездната финансова помощ и възстановимата помощ за дейността може да се предоставят под всички форми по чл. 55, ал. 1 от ЗУСЕСИФ.

(3) Размерите на сумите, посочени в чл. 55 ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕСИФ, се определят по един от следните начини:

1. използване на коректен, справедлив и проверим метод на изчисление, основаващ се на:

а) статистически данни или друга обективна информация;

б) проверени данни за минали периоди за отделните бенефициенти, или

в) прилагането на обичайните практики за осчетоводяване на разходите на отделните бенефициенти;

2. в съответствие с правилата за прилагането на съответни таблици за разходите за единица продукт, еднократни суми и единни ставки, прилагани в други политики на Европейския съюз за подобен тип проект и бенефициент;

3. в съответствие с правилата за прилагането на съответни таблици за разходите за единица продукт, еднократни суми и единни ставки, прилагани в рамките на схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, финансирани изцяло от държавата членка за подобен тип проект и бенефициент;

4. прилагане на ставки, установени с Регламент (ЕС) № 1303/2013 или с правилата за отделните фондове;

5. прилагане на специфични методи за определяне на сумите, установени в съответствие с правилата за отделните фондове;

6. изчисляване на приложимата часова ставка при определяне на разходите за персонал, свързани с изпълнението на даден проект, като годишните брутни разходи за трудови възнаграждения в счетоводните отчети за последната година се разделят на 1720 часа.

8. „Разходи за възнаграждения“ са разходите за заплати по трудово или служебно правоотношение, разходите за възнаграждения, определени в заповед на органа по назначаване, съответно в трудов договор по чл. 110 от Кодекса на труда, за възлагане на допълнителни задължения във връзка с дейности по изпълнение и/или управление на проект, или по сключен договор за услуга, включително разходите за социални и здравни осигуровки, дължими от работодателя, органа по назначаването или възложителя.

9. „Разходи за организация и управление“ са непреки разходи, свързани с възнагражденията на персонала по администриране на проекта – ръководител на проект, технически сътрудник, счетоводител и друг експертен или технически персонал, както и административните разходи, свързани с управлението на проекта, посочени за допустими в документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУСЕСИФ.

10. „Капиталова инвестиция“ е предоставяне на капитал в полза на предприятие, който капитал е инвестиран пряко или непряко в замаяна на собствеността върху съответен дял от това предприятие.

11. „Квазикапиталова инвестиция“ е вид финансиране, нареждащо се между собствения капитал и дълга. То е с по-голям риск от първостепенния дълг и с по-малък риск от базовия собствен капитал. Неяната рентабилност за притежателя ѝ зависи главно от печалбите или загубите на целевото предприятие, в което е направена, като тя не е обезпечена в случай на неизпълнение на задълженията. Квазикапиталовите инвестиции могат да бъдат структурирани като необезпечен и подчинен дълг, включително дълг „мецанин“, а в някои случаи и конвертируеми в собствен капитал, или като привилегирован собствен капитал.

12. „Гаранция“, за целите на финансовите инструменти, е писмен ангажимент за поемане на отговорност за транзакции, свързани със заеми, на трета страна, например дългови или лизингови инструменти, както и квазикапиталови инструменти.

13. „Заем“ е споразумение, което задължава заемодателя да предостави на заемополучателя договорена сума пари за договорен срок, според което заемополучателят е длъжен да изплати обратно тази сума в договорения срок. То може да бъде под формата на заем или на друг инструмент за финансиране, включително лизинг. Рефинансирането на съществувашите заеми не представлява допустим заем с изключение на случаите по чл. 37, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

14. „Финансова дотация“ е възстановима публична инвестиция за финансов посредник с цел извършване на инвестиции по мярка за рисково финансиране, като всички постъпления от нея се връщат на публичния инвеститор.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на постановлението:

1. „Възстановим данък върху добавената стойност“ е сумата на платения данък върху добавената стойност, която регистрираното по реда на Закона за данък върху добавената стойност лице има право да приспадне от задълженията си по Закона за данък върху добавената стойност, включително когато, като е имало това право, не го е упражнило по реда на закона.
2. „Непредвидени разходи за строителни и монтажни работи“ са разходите, свързани с увеличаване на заложените количества строителни и монтажни работи и/или добавяне на нови количества или видове строителни и монтажни работи, които към момента на разработване и одобряване на технически или работен инвестиционен проект обективно не са могли да бъдат предвидени, но при изпълнение на дейностите са обективно необходими за реализиране на инвестиционния проект и за въвеждането му в експлоатация.
3. „Непреки разходи“ са разходите, които са свързани с изпълнението на дейности, предвидени в проекта, които не допринасят пряко за постигането на неговите цели и резултати, но са необходими за неговото цялостно администриране, управление, оценка и добро финансово изпълнение.
4. „Нетен приход“ са паричните потоци, заплащани директно от потребителите за стоки и услуги, предоставени с проекта, като такси, заплащани директно от потребителите за използването на инфраструктура, продажбата или отдаването под наем на земя или сгради, или плащанията за услуги минус всички оперативни разходи и разходи за подмяна на недълготрайно оборудване за съответния период.
5. „Обичайна счетоводна практика“ е счетоводната политика и практика, следвана от бенефициента при осчетоводяване на неговата обичайна дейност в съответствие с приложимото национално счетоводно законодателство и стандарти.
6. „Пазарна стойност“ е цената по смисъла на § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, определена чрез методите за определяне на пазарни цени по смисъла на § 1, т. 10 от Допълнителните разпоредби на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.
7. „Преки разходи“ са разходите, свързани с изпълнението на дейностите по съответния проект, които са пряко насочени към постигането на неговите цели и резултати.

(4) След одобрението на проекта помощта може да бъде предоставяна чрез формите по чл. 55, ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕСИФ само спрямо разходи, които още не са реално извършени и платени. Тази възможност се прилага за всички одобрени за финансиране проекти по съответната процедура.

(5) Национални методологии за определяне на размерите на сумите по формите, посочени в чл. 55 ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕСИФ, се приемат от Министерския съвет като част от националните правила за допустимост по предложение на заместник министър-председателя или министъра, отговарящ за цялостната организация, координация и контрол на системата за управление на средствата от ЕСИФ.

(6) Управляващите органи могат за съответната програма да разработват методологии за определяне на размерите на сумите за дадена категория разход по-формите, посочени в чл. 55, ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕСИФ, които се утвърждават с документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУСЕСИФ, в случай че тези методологии се отнасят до начин на определяне или форма на предоставяне на безвъзмездна финансова или възстановима помощ, които не са част от одобрени национални методологии.

(7) Изискванията по чл. 5 не се прилагат при подкрепа чрез финансови инструменти.

Чл. 6. (1) При проекти, финансирани от ЕСФ, може да бъде използвана единна ставка в размер 40 на сто от допустимите преки разходи за персонал за покриване на останалите допустими разходи за даден проект, без да се изисква да се правят изчисления за определянето на приложимата ставка.

(2) При проекти, финансирани от ЕСФ, когато финансовата подкрепа за отпускане на безвъзмездна финансова помощ и на възстановима помощ не превишава левовата равностойност на 100 000 евро, сумите по формите, посочени в чл. 55, ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕСИФ, могат да се определят за всеки отделен случай и въз основа на проекта на бюджета, съгласуван предварително от управляващия орган.

(3) Без да се засяга чл. 67, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, безвъзмездната финансова помощ и възстановимата помощ при проекти, финансирани от ЕСФ, при които финансовата подкрепа не надвишава левовата равностойност на 50 000 евро, се предоставят под формата на стандартни таблици за разходите за единица продукт или еднократни суми, или единни ставки, с изключение на проектите, които се ползват от подкрепа в рамките на схема за държавна помощ. Когато се използва финансиране с единни ставки, разделенията по категории разходи,

използвани за изчисляване на ставката, могат да бъдат възстановени в съответствие с чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ.

Чл. 7. (1) Когато при прилагане на формата по чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ се определя максимален размер за дадена категория разход, това определяне става въз основа на общите допустими разходи по проекта. В отделни случаи, когато даден разход е пряко обвързан с друга категория разход, като основа може да се използват общите допустими разходи за съответната категория, с която е обвързан.

(2) При прилагане на формата по чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ се определят следните максимални размери за определени категории разходи:

1. разходи за информация и комуникация – до 2 на сто от общите допустими разходи за проекти, при които размерът на финансовата подкрепа не превишава левовата равностойност на 100 000 евро, и до 1 на сто от общите допустими разходи – за всички останали проекти;
2. непредвидени разходи за строително-монтажни работи – до 10 на сто от общите допустими разходи за строително-монтажни работи по проекта;
3. разходи за командировъчни пари – съгласно Наредбата за командировките в страната и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина или съответните нормативни актове на друга държава – членка на ЕС, в случаите, когато не е приложимо българското законодателство;
4. разходи за организация и управление - до 10 на сто от общите допустими разходи по проекта.

(3) Максималните размери за определени категории разходи по ал. 2 се прилагат както за определяне на размера на допустимите разходи за финансиране по бюджет на етап оценка, така и за определяне на размера на допустимите разходи за възстановяване при реално изпълнение на проекта.

Чл. 8. (1) Когато изпълнението на проекта поражда непреки разходи, те могат да бъдат изчислени като единна ставка по един от следните начини:

1. единна ставка в размер до 25 на сто от допустимите преки разходи, при условие че ставката се изчислява въз основа на коректен, справедлив и проверим метод на изчисление или въз основа на метод, прилаган в рамките на национални схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за подобен тип проект и бенефициент;
2. единна ставка в размер до 15 на сто от допустимите преки разходи за персонал, без да се изисква да се извършват изчисления за определянето на приложимата ставка;

Европейския фонд за морско дело и рибарство и за отмяна на регламенти (ЕО) № 2328/2003, (ЕО) № 861/2006, (ЕО) № 1198/2006 и (ЕО) № 791/2007 на Съвета и Регламент (ЕО) № 1255/2011 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ, L 149 от 20.05.2014 г.);

4. проучателен риболов;
5. прехраняване на собствеността върху предприятие;
6. пряко заребяване, освен когато такава е изрично предвидено като мярка за опазване в правен акт на Европейския съюз, или в случай на експериментално заребяване.

Раздел VIII

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Чл. 41. (1) Базата данни, съдържаща референтни цени, приложима към разходите по чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ, с изключение на принос в натура и разходи за амортизация, трябва да отговаря на следните условия:

1. обновяване на базата данни всяка календарна година до 31 март, а в година на прием на заявления за подпомагане по съответната мярка или подмярка – в месеца, предхождащ обновяване на приема и в случай, че са изминали повече от 4 месеца от последното обновяване на базата данни;

2. определяне на референтни цени и обновяване на базата данни въз основа на информация за предлагани цени на активи, дейности и услуги от поне трима производители, доставчици и изпълнители, при наличие на такива в страната, чрез ползване на статистически данни и информация за усреднени цени, експертни заключения за действителна пазарна стойност на активи, дейности и услуги или други подходящи способи;

3. веднъж на две години се извършва пазарно проучване въз основа на информация за предлагани цени на активи, дейности и услуги от производители, доставчици и изпълнители от поне три държави - членки на ЕС, за съпоставяне със съдържащите се в базата данни референтни цени, при установени съществени отклонения се анализират причините за тези отклонения и доколко те налагат промени в подхода за определяне на референтни цени и обновяване на базата данни.

(2) Конкретните условия, свързани с детайлните правила на допустимост и/или недопустимост на конкретни категории разходи, финансирани от ЕЗФРСР, се определят съгласно чл. 9а от Закона за подпомагане на земеделските производители.

проекти, финансирани по Приоритетна ос 1 "Научни изследвания и технологично развитие" на Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж".

Раздел VI

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ и Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“

Чл. 38. Допустими за финансиране по линия на техническа помощ по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 са и разходи за изграждане на административния капацитет на служителите, заети по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 и Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“, като обучения, обмяна на опит и добри практики, мотивация.

Раздел VII

Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.

Чл. 39. Допустими за финансиране са разходи, извършени преди момента на подаване от бенефициента на формуляр за кандидатстване по откритата процедура по програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. за:

1. закупуване на ноу-хау, патентни права и лицензи, необходими за изготвяне и/или изпълнение на проекта;
2. разходи за подготовка и изпълнение на проекта, инженерни проучвания, оценки, анализи и изготвяне на технически и/или технологичен проект; технологичният проект следва да е изготвен от специалист с образование, съответстващо на спецификата на технологията; разходи за независим строителен надзор, авторски надзор и инвеститорски контрол;
3. закупуване на земя, която има пряка връзка с изпълнението на проекта и е в размер до 10 на сто от общите допустими разходи по проекта.

Чл. 40. В допълнение към чл. 26, ал. 1 и 2 не са допустими по линия на ЕФМДР следните проекти:

1. проекти, които водят до повишаване на риболовния капацитет на кораба, или са за оборудване, което повишава способността му да намира риба;
2. строителство на нови риболовни кораби или внос на риболовни кораби;
3. временно или окончателно преустановяване на риболовни дейности освен в случаите, предвидени в чл. 33 и 34 от Регламент (ЕС) № 508/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за

3. единна ставка, прилагана към допустимите преки разходи въз основа на съществуващите методи и съответстващите ставки, приложими в политиките на Европейския съюз за подобен тип проект и бенефициент.

(2) За дейности за организация и управление на проект, изпълнението на които се предвижда да не се възлага изцяло на външен за бенефициента изпълнител съгласно правилата по чл. 49, ал. 2 от ЗУСЕСИФ, безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ се предоставят само под формата по чл. 55, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕСИФ.

(3) По изключение, когато към датата на утвърждаване на документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУСЕСИФ не е налице методология за определяне на размерите на сумите по формата, посочена в чл. 55, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕСИФ, безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ за дейности за организация и управление, изпълнението на които се предвижда да не се възлага изцяло на външен за бенефициента изпълнител съгласно правилата по чл. 49, ал. 2 от ЗУСЕСИФ, може да бъде предоставена чрез формата по чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ след изрично одобрение на Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз (СКУСЕО).

Чл. 9. (1) Разходите за брутни заплати и възнаграждения, изплатени по служебни или трудови правоотношения, и за обезщетения, изплатени от осигурителя за дните на временна неработоспособност съгласно Кодекса за социално осигуряване, на служителите на управляващите, сертифициращите и одитните органи и на междинните звена на програмите по чл. 2, ал. 1, на Централното координационно звено и на дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз“ в структурата на Министерството на вътрешните работи, както и разходите за задължителни социални и здравни осигурителни вноски за сметка на осигурителя за тези служители се считат за допустими за финансиране по линия на техническа помощ на програмите по чл. 2, ал. 1, при условие че дейностите са определени в длъжностните характеристики и са в изпълнение на функциите по чл. 9, ал. 5, 6 и 7, чл. 10, ал. 2 и чл. 11, ал. 1 от ЗУСЕСИФ.

(2) В случаите, когато служители от звената по ал. 1 изпълняват и други дейности извън тези по чл. 9, ал. 5, 6 и 7, чл. 10, ал. 2 и чл. 11, ал. 1 от ЗУСЕСИФ, разходите за заплати и възнаграждения, за осигурителни вноски и за обезщетения, изплатени от осигурителя за дните на временна неработоспособност съгласно Кодекса за социално осигуряване, се считат за допустими за финансиране по линия на техническа помощ в размер на процентно съотношение, определено чрез анализ на заетостта на звеното въз основа на годишното планиране на дейността му и при отчитане на утвърдените му функции във връзка с ЕСИФ. Съотношението се определя на

годишна база и се утвърждава от ръководителя на бенефициента. Съотношението се изменя при изменение на някой от елементите на анализа.

(3) Не са допустими други разходи за възнаграждения за дейности по управление и/или изпълнение на проекти/бюджетни линии извън посочените в ал. 1 за служителите, чиито заплати и възнаграждения са допустими за финансиране по ал. 1, когато бенефициенти по тези проекти/бюджетни линии са съответните структури или звена.

Чл. 10. (1) Разходи за екипи, отговорни за управление и/или изпълнение на проектите, са допустими, когато:

1. управлението и/или изпълнението се осъществява само от служители на бенефициента;
2. в управлението и/или изпълнението на проекта са включени и външни за бенефициента лица - при необходимост от специфична експертиза и/или липса на достатъчен собствен административен капацитет;
3. управлението и/или изпълнението се осъществява изцяло от външни за бенефициента лица, избрани в съответствие с националното законодателство.

(2) Когато безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ се предоставят под формата по чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ, дейностите по изпълнение и/или управление се възлагат, както следва:

1. с длъжностната характеристика на служител, нает от бенефициента по трудово или служебно правоотношение;
2. дейности, изпълнявани извън установеното работно време и длъжностна характеристика на служител, се възлагат при следните условия:
  - а) със заповед на органа по назначаване на служителя по служебно правоотношение, с негово съгласие и срещу възнаграждение са възложени допълнителни задължения във връзка с управлението и/или изпълнението на проект, или
  - б) със служител по трудово правоотношение е сключен трудов договор по реда на чл. 110 от Кодекса на труда във връзка с управлението и/или изпълнението на проект;
  3. извън случаите по т. 1 и 2 за дейности по проекта с лицето е сключен договор съгласно правилата по чл. 49, ал. 2 от ЗУСЕСИФ.

Чл. 11. (1) Безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ за дейност по изпълнение на проект на бенефициент от Централната и териториалната администрация на изпълнителната власт се предоставят под формата по чл. 55, ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕСИФ, когато за осъществяване на

Раздел IV

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“

Чл. 35. (1) В допълнение към посочените по чл. 25 допустими за финансиране по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ са и всички преки разходи, свързани с изпълнението на дейностите по сключени договори, обобщени в следните групи:

1. разходи за трудови и други възнаграждения, стипендии и други доходи на физически лица за дейности, пряко свързани с изпълнението на договора за финансиране, включително осигурителните вноски, начислени за сметка на осигурителя върху договореното възнаграждение съгласно националното законодателство;
2. разходи за командировки (пътни, дневни и квартирни), стойността им се определя съгласно Наредбата за командировките в страната и Наредбата за служебните командировки и специализации в чужбина или съгласно съответните нормативни актове на друга държава - членка на Европейския съюз, в случаите, когато не е приложимо българското законодателство;
3. разходи за материали и консумативи, необходими за изпълнението на дейностите по договора за финансиране.

(2) За финансиране по оперативната програма по ал. 1 са допустими разходите за стипендии и други доходи, изплатени от трети страни в полза на участниците в дадена дейност.

(3) За целите на оперативната програма по ал. 1 са допустими и разходи, свързани с участието на хора с увреждания, за специализирани транспортни средства, за лични асистенти, за жестомимични преводачи и др., при условие че отговарят на общите изисквания за допустимост.

Чл. 36. Не са допустими за финансиране разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или ползването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа, с изключение на случаите на комбиниране на безвъзмездна финансова помощ с подкрепа чрез финансов инструмент по чл. 24, ал. 4 от ЗУСЕСИФ.

Раздел V

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“

Чл. 37. Не са допустими за финансиране разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или ползването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа, с изключение на

2. земята се придобива в собственост на държавата или се придобива в собственост на лице, на което са възложени публични функции, и след приключването на проекта земята остава държавна или общинска собственост;

3. земята е придобита от бенефициента в срока на допустимост на разходите.

(2) В допълнение към изискванията за допустимост по чл. 19 разходите, свързани с придобиването на недвижим имот заедно с прилежащите към него сгради, се считат за допустими при следните условия:

1. изградените върху имота сгради трябва да се използват единствено за целите на проекта;

2. недвижимият имот е придобит в собственост на държавата или в собственост на лице, на което са възложени публични функции;

3. имотът е придобит от бенефициента в срока на допустимост на разходите.

(3) За допустим разход във връзка с придобиването на незастроена земя и/или на недвижим имот заедно с прилежащите към него сгради се считат и таксите, съпътстващи придобиването на земята и/или на недвижимия имот заедно с прилежащите към него сгради, като нотариални такси и други, и разходите за експертна оценка и юридическите консултации.

Чл. 33. Допустими за финансиране са разходите, свързани с правото на достъп до мястото на изпълнение на проекта, ако то представлява неразделна част от изпълнението на проекта.

Чл. 34. (1) Допустими за финансиране са разходи за покупка, изграждане, доставка и монтаж на машини, съоръжения, техника и оборудване, стопански инвентар, биологични видове, които са пряко свързани с изпълнението на дейностите по проекта, при условията, посочени в документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУСЕСИФ.

(2) Разходи за наем на машини, съоръжения, техника и оборудване, които трябва да се инсталират за постоянно ползване на мястото на изпълнение на проекта, се считат за оперативни разходи и не са допустими за финансиране.

(3) Извън случаите по ал. 2 допустими за финансиране са разходи за наем на машини, съоръжения, техника и оборудване до изтичане на срока на договора или на заповедта за предоставяне на финансовата подкрепа, в случай че са пряко свързани с изпълнението на проекта.

дейността не се предвижда изцяло прилагане на правилата по чл. 49, ал. 2 от ЗУСЕСИФ.

(2) Безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ за дейност по изпълнение на проект на бенефициент от централната и териториалната администрация на изпълнителната власт се предоставят под формата по чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ в следните случаи:

1. дейността се възлага изцяло на изпълнители - външни за бенефициента лица, при прилагане на правилата по чл. 49, ал. 2 от ЗУСЕСИФ;

2. по изключение и след одобрение от СКУСЕС, когато към датата на утвърждаване на документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУСЕСИФ не е налице методология за определяне за дадена категория разход на размерите на сумите по формите, посочени в чл. 55, ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕСИФ.

(3) Когато безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ за дейности по проекти на бенефициенти от централната и териториалната администрация на изпълнителната власт се предоставят под формата по чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ, допустимият размер на разходите за възнаграждения се определя, както следва:

1. за служителите по чл. 10, ал. 2, т. 1 и 2 - до размера на възнаграждението на часова база, което лицето получава за изпълнение на дейности по основното си служебно или трудово правоотношение;

2. за лицата по чл. 10, ал. 2, т. 3 - съгласно условията на сключения договор.

Чл. 12. При предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ приносът в натура под формата на предоставяне на строителни работи, стоки, услуги, земя или друг недвижим имот, за които няма плащане в брой, подкрепено с фактури или счетоводни документи с еквивалентна доказателствена стойност, може да бъде допустим, при условие че е изпълнено всяко от следните условия:

1. приносът в натура се отнася за дейности и разходи, допустими за съответния проект, и това е посочено в документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУСЕСИФ;

2. публичната подкрепа, изплатена на проекта, която включва принос в натура, не надвишава общата стойност на допустимите разходи, намалена с приноса в натура към момента на приключване на проекта;

3. стойността, приписана на приноса в натура, не надхвърля обичайната пазарна стойност;

4. стойността и предоставянето на приноса в натура може да бъдат независимо оценени и проверени;

5. стойността на земята или на друг недвижим имот се удостоверява от сертифициран оценител или от съответно упълномощен служебен орган и не надвишава прага по чл. 19, ал. 3;

6. в случай на принос в натура под формата на безплатен труд стойността на този труд се определя, като се вземе предвид провереното отработено време и ставката за заплащане на еквивалентен труд.

Чл. 13. При предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и на възстановима помощ амортизационните разходи може да бъдат считани за допустими, когато са изпълнени следните условия:

1. разходът се отнася за дейности и разходи, допустими за съответния проект, и това е посочено в документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУСЕСИФ, в частта, определяща условията за кандидатстване;

2. разходите са изчислени в съответствие със Закона за корпоративното подоходно облагане;

3. размерът на разходите е надлежно удостоверен с придружаваща документация, имаща равностойна доказателствена стойност на фактури за допустими разходи – в случаите, в които разходите се възстановяват под формата, посочена в чл. 55, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕСИФ;

4. разходите се отнасят изключително за периода на финансова подкрепа на проекта;

5. активите не са закупени дори частично с безвъзмездна финансова помощ или възстановима помощ.

Чл. 14. (1) Финансовите инструменти могат да бъдат под формата на капиталови или квазикапиталови инвестиции, заеми, включително лизинг или гаранции, или други инструменти за поделение на риска, като по целесъобразност може да бъдат комбинирани с безвъзмездни средства. Посочените форми обхващат и финансови дотации.

(2) При приключването на дадена програма допустимите разходи на финансови инструменти са общата реално изплатена сума на приноса от програмата или в случаите на гаранции – сумата, за която са поети задължения от финансови инструменти в периода на допустимост, включително средствата, платени в гаранционна блокирана сметка, при спазване изискванията на чл. 42 от Регламент (ЕС) № 1303/2013.

(3) Недопустими са следните разходи по отношение на финансовите инструменти:

1. приносът в натура, с изключение на приноса под формата на земя или друг недвижим имот във връзка с инвестициите с цел подкрепа на развитието на селските райони, градското развитие или възстановяването на традската среда, когато земята или недвижимият имот представляват част от инвестицията; приносът под формата на земя или на друг недвижим имот е

а) дейностите са определени в държностната характеристика на наетото по трудово или служебно правоотношение лице;

б) дейностите се изпълняват извън установеното работно време и държностната характеристика на наетото лице, възложени са в съответствие с методология, одобрена от министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията, и при спазване на следните условия:

аа) със заповед на органа по назначаване на лице, наето по служебно правоотношение, с негово съгласие и срещу възнаграждение са възложени допълнителни задължения във връзка с управлението и/или изпълнението на проект, или

бб) с лице, наето по трудово правоотношение, е сключен трудов договор по чл. 110 от Кодекса на труда във връзка с управлението и/или изпълнението на проект;

в) дейностите се изпълняват по договор, сключен съгласно правилата на Закона за обществените поръчки – за лица, които не са наети по служебно или трудово правоотношение от Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията или конкретния бенефициент;

4. разходи за дейности, насочени към ефективна подготовка, изпълнение, мониторинг, контрол, оценка и популяризиране на инвестициите в транспорта;

5. разходи за дейности, насочени към прилагане на Директива 2014/24 от 26 февруари 2014 г. относно задължителното прилагане на електронни търгове;

6. разходи за дейности, насочени към подпомагане на МТГИС и бенефициентите на програмата за подобряване на стратегическото управление на транспортната система на страната, включително за изпълнение на предварителните условия за програмен период 2014-2020 г.

Раздел III

Оперативна програма „Околна среда“

Чл. 32. (1) В допълнение към изискванията за допустимост по чл. 19 придобиването на незастроена земя се счита за допустим разход при следните условия:

1. след приключването на проекта земята не остава за ползване от горския фонд или за земеделски цели, като това условие не се отнася за проекти по Приоритетна ос „НАТУРА 2000 и биоразнообразие“;

5. разходи, свързани с набавянето на необходимите разрешителни документи, изискващи се от националното законодателство, технически планове и свързаните с тях такси, дължими на съответните компетентни органи;

6. в допълнение към изискванията по чл. 19, ал. 3 разходите за закупуване на земя и/или придобиване на ограничени вещни права и/или на застроени недвижими имоти са допустими, в случай че земята става собственост на държавата или на лице, на което са възложени публични/публичноправни функции;

7. разходи за закупуване на дълготрайни материални активи, в т.ч. на транспортни средства, при следните условия:

а) закупените активи са необходими за изпълнението и/или управлението на проекта и не са постоянно инсталирани на мястото на изпълнение;

б) след приключването на проекта активите са без остатъчна стойност при прилагане на правилата за изчисляване на амортизации съгласно Закона за корпоративното подоходно облагане;

8. непредвидени разходи за инвестиционните проекти, които не могат да надвишават 10 на сто от общата сума на разходите след приспадането на непредвидените разходи и при спазване на ограничението по чл. 7, ал. 2, т. 2.

Чл. 31. Допустими за финансиране в рамките на Приоритетна ос 5 „Техническа помощ“ са разходи, които могат да включват и:

1. разходи за подготовката на инвестиционни проекти, когато не са изрично посочени в някоя от другите приоритетни оси;

2. разходи за дейности, насочени към укрепване и повишаване на административния капацитет на Управляващия орган, други служители в структурата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията и бенефициентите по ОПТТИ, пряко ангажирани с подготовката, мониторинга, оценката, информацията и контрола на ОПТТИ;

3. разходи за възнаграждения, доплащания към възнагражденията и за обезщетения, изплатени от осигурителя за дните на временна нетрудоспособност съгласно Кодекса за социално осигуряване на служители и/или други лица в структурата на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, извън определените по чл. 9, както и на конкретните бенефициенти по ОПТТИ, които не са централна или териториална администрация на изпълнителната власт за изпълнение на дейности във връзка с подготовката, управлението, мониторинга, оценката, информацията и контрола на ОПТТИ, когато:

допустим, при условие че са спазени изискванията, предвидени в член 69, параграф 1 и параграф 3, буква „б“ от Регламент (ЕС) № 1303/2013;

2. инвестиции, които са физически завършени или изцяло осъществени към датата на решението за инвестиция.

(4) Данък върху добавената стойност не представлява допустим разход за даден проект освен в случаите на данък върху добавената стойност, който не е възстановим съгласно националното законодателство. Начинът на отчитане на данък върху добавената стойност на равнището на инвестициите, направени от крайните получатели, не се взема предвид при определяне на допустимостта на разходите във връзка с финансовия инструмент. Когато финансовите инструменти се съчетават с безвъзмездна финансова помощ, по отношение на безвъзмездната финансова помощ се прилагат разпоредбите на чл. 26, ал. 1, т. 3.

(5) Подкрепените от финансов инструмент от програмите крайни получатели също така може да получават помощ от същия или от друг приоритет или програма на Европейските структурни и инвестиционни фондове или от друг инструмент, подкрепен от бюджета на Европейския съюз, в съответствие с приложимите правила на Европейския съюз за държавната помощ. В такъв случай се поддържа отделна счетоводна отчетност за всеки източник на помощ.

(6) Комбинацията от финансова подкрепа, предоставяна чрез безвъзмездна финансова помощ и финансови инструменти при спазване на приложимите правила на Европейския съюз за държавната помощ, може да обхваща същата разходна позиция, при условие че сумата от всички форми на комбинирана подкрепа не надхвърля общия размер на съответната разходна позиция. Безвъзмездните средства не се използват за възстановяване на финансова подкрепа, получена от финансови инструменти. Финансовите инструменти не се използват за предавателно финансиране на безвъзмездна финансова помощ.

(7) Когато с финансови инструменти се подкрепя финансирането на предприятия, включително малки и средни предприятия (МСП), тази подкрепа може да се насочва по-специално за създаване на нови предприятия, капитал на ранните етапи, т.е. първоначален и начален капитал, капитал за разрастване, капитал за засилване на общата дейност на дадено предприятие или за реализация на нови проекти, проникване на нови пазари или ново развитие на съществуващи предприятия, при съобразяване с приложимите правила на Европейския съюз за държавната помощ и в съответствие с правилата за отделните фондове. Такава подкрепа може да включва инвестиции както в материални, така и в нематериални активи, както и работен капитал в рамките на приложимите правила на Европейския съюз за държавната помощ, с цел да се стимулира частният сектор като източник

на финансиране за предприятията. Подкрепата може да включва и разходите за прехвърляне на правата на собственост върху предприятията, при условие че прехвърлянето се извършва между независими инвеститори.

(8) Когато финансови инструменти предоставят подкрепа за крайни получатели по отношение на инвестиции в инфраструктура с цел подкрепа на градското развитие или възстановяване на градската среда или подобни инвестиции в инфраструктура за целите на разнообразяването на земеделски дейности в селските райони, тази подкрепа може да включва сумата, необходима за реорганизацията на дълговия портфейл по отношение на инфраструктурата, която съставлява част от новата инвестиция, до максимум 20 на сто от общия размер на програмната подкрепа от финансови инструменти за инвестицията.

(9) Допустими са и следните разходи във връзка с предоставяне на подкрепа чрез финансови инструменти:

1. разходи за управление, определени в споразуменията между управляващия орган и лицето, управляващо фонда на фондовете (ако е приложимо за съответната програма), както и между управляващия орган и Европейския инвестиционен фонд (ако е приложимо за съответната програма), и с финансови посредници (ако е приложимо за съответната програма), както и в споразуменията между лицето, управляващо фонда на фондовете или Европейския инвестиционен фонд, и финансови посредници (ако е приложимо за съответната програма), в съответствие с чл. 42 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, както и правото, определени в чл. 13 от Делегиран Регламент (ЕС) № 480/2014 на Комисията от 3 март 2014 година за допълнение на Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд за морско дело и рибарство (ОВ, L 138 от 13.05.2014 г.), в това число разходи за откриване, закриване и обслужване на банковите сметки на средствата, както и курсови разлики и банкови такси във връзка с трансакции;

2. разходите и таксите за управление могат да включват такси за уредба; когато таксите за уредба или част от нея се начисляват на краен потребител, те не се обявяват като допустими разходи;

3. разходите и таксите за управление, включително извършените за подготвителна работа във връзка с финансови инструменти преди подписване на съответното финансово споразумение, са допустими от датата на подписването на съответното споразумение.

(9) Алинеи 4-8 не се прилагат в случаите, когато Управляващият орган на ОПДУ е посочил друг начин за определяне на допустимия размер на възнаграждението за дейности по изпълнение на проекти по ОПДУ в документите по чл. 26, ал. 1 от ЗУСЕСИФ в съответствие с чл. 5, ал. 5 и 6.

(10) Разходите за възнаграждения за дейности по управление на проекти/бюджетни линии по ОПДУ на лицата по ал. 2 и на служителите на бенефициентите/партньорите извън случаите по чл. 9 и 27 са допустими до размерите, определени съгласно методологията по чл. 5, ал. 5 и 6 и при спазване на изискванията на чл. 6, ал. 2 и 3 и чл. 8, ал. 2 и 3. В случаите по чл. 8, ал. 3 размерът на допустимите разходи за тези възнаграждения се определя съгласно ал. 5-8.

(11) В случаите по ал. 1-4 са допустими и разходите за начислените върху допустимите разходи за възнаграждения задължителни осигурителни вноски за сметка на осигурителя.

Чл. 29. Не са допустими за финансиране разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или ползването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа по ОПДУ.

Раздел II

Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“

Чл. 30. Разходите за допустими дейности по ЕФРР и КФ, включени в обхвата на Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТИ), свързани с доставки на стоки, услуги и строително-монтажни работи, които могат да включват и:

1. разходи за изпълнение на големи проекти по смисъла на чл. 100 от Регламент (ЕС) 1303/2013, включени в списъка с големи проекти по ОПТИ, включително дейности, които са пряко свързани с тяхната подготовка, изпълнение, управление и контрол;

2. разходи за подготовката на инвестиционни проекти, включени в допустимите дейности по съответната приоритетна ос на ОПТИ;

3. разходи, свързани с приложението на политиките по околната среда и изменението на климата (доклади за оценка на въздействието върху околната среда, оценка за съвместимост);

4. разходи за подготовка на формуляр за кандидатстване за финансиране на проекти по ОПТИ, включително за изготвяне на анализ „Разходи – ползи“, предпроектни, геоложки, археологически, технически проучвания, геодезически заснемания, за проектиране (идейни, технически, работни и др. проекти), за оценка на съответствието на проектите съгласно действащото законодателство и за други необходими анализи и проучвания;

такава дейности извън установените по основното им правоотношение задължения.

(3) Разходите за възнаграждения на съдебните служители за дейности по управление и/или изпълнение на проекти по ОПДУ са допустими, при условие че:

1. съответните дейности са включени в длъжностните характеристики на служителите по основното им правоотношение, или
2. със служителите са сключени договори за услуга за изпълнение на такива дейности извън установените по основните им правоотношения работно време и задължения.

(4) Разходите за възнаграждения на изборните членове на Висшия съдебен съвет, главния инспектор и инспекторите в Инспектората към Висшия съдебен съвет, съдии, прокурори, следователи и съдебни служители, когато са преподаватели в Националния институт на правосъдието, за дейности по изпълнение на проекти по ОПДУ са допустими, при условие че е сключен договор за услуга за изпълнение на съответните дейности, до размера, определен в специален акт.

(5) Размерът на допустимите разходи за възнаграждения на лицата по ал. 2, ал. 3, т. 2 и ал. 4 за дейности по изпълнение на проекти по ОПДУ се определя въз основа на действително отработеното и отчетено време. Размерът на часовата ставка на възнагражденията на лицата по ал. 2 и ал. 3, т. 2 е допустим до общия размер на основното им възнаграждение, допълнителното възнаграждение за продължителна работа и възнаграждението за ранг на часова база за съответния месец, което лицето получава по основното си правоотношение.

(6) Допустими са разходи за възнаграждения на лицата по ал. 2, ал. 3, т. 2 и ал. 4 за не повече от 80 отработени и отчетени часа месечно във връзка с управлението и/или изпълнението на всички проекти по ОПДУ, в които участват.

(7) Размерът на часовата ставка на възнагражденията на служителите на бенефициентите/партньорите за дейности по изпълнение на проекти/бюджетни линии по ОПДУ извън случаите по ал. 2-4, чл. 9 и 27 е допустим до размера на основното им възнаграждение на часова база за съответния месец, което лицето получава по основното си правоотношение.

(8) Размерът на часовата ставка на възнагражденията на лицата по ал. 3, т. 1 за дейности по изпълнение на проекти по ОПДУ е допустим до общия размер на основното им възнаграждение, допълнителното възнаграждение за продължителна работа и възнаграждението за ранг на часова база за съответния месец, което лицето получава по основното си правоотношение.

Чл. 15. (1) Чрез ЕСИФ е допустимо съфинансирането на проекти, които генерират нетни приходи.

(2) Проектите, които генерират нетни приходи, се делят на:

1. проекти, които генерират нетни приходи след тяхното завършване;
2. проекти, които генерират нетни приходи по време на тяхното изпълнение.

(3) С нетните приходи се намалява сумата на финансиране от съответната оперативна програма, като същите се приспадат от размера на допустимите разходи по проекта. Когато не всички инвестиционни разходи са допустими за финансиране по оперативната програма, нетните приходи се разпределят пропорционално между допустимите и недопустимите части от инвестиционните разходи.

Чл. 16. (1) В случаите по чл. 15, ал. 2, т. 1 допустимите разходи за проекта се намаляват предварително при отчитане на потенциала на проекта да генерира нетни приходи през определен референтен период, който обхваща както периода на изпълнение на проекта, така и периода след приключване на неговото изпълнение.

(2) Потенциалните нетни приходи от проекта се определят предварително по един от следните методи, избран от управляващия орган за дадения сектор, подсектор или тип проект:

1. прилагане на фиксиран процент за нетните приходи за сектора или подсектора, приложим за проекта, както е определено в приложение У или в някой от делегираните актове по чл. 61, ал. 2-4 на Регламент (ЕС) 1303/2013; при прилагането на този метод се смята, че всички нетни приходи, генерирани при изпълнението и след приключването на проекта, са взети предвид чрез прилагането на фиксирания процент и следователно те не се приспадат от допустимите разходи за проекта впоследствие;

2. изчисляване на дисконтираните нетни приходи от проекта при отчитане на подходящия референтен период за сектора или подсектора, приложим за проекта, обичайно очакваната рентабилност за съответната категория инвестиция, прилагането на принципа „замърсителът плаща“ и, ако е необходимо - съображенията за справедливост, свързани с относителния просперитет на съответната държава членка или регион.

(3) Като алтернатива на прилагането на методите по ал. 2 максималният процент на съфинансиране може да бъде намален в момента на приемане на програма за даден приоритет или мярка, съгласно която за всички проекти, подкрепени по този приоритет или мярка, може да се прилага единна ставка в съответствие с ал. 2, т. 1; намалението е не по-малко от

сумата, получена, като се умножи максималният процент на съфинансиране от Европейския съюз, приложим съгласно правилата за отделните фондове, по съответния фиксиран процент, посочен в ал. 2, т. 1; при прилагането на този метод се смята, че всички нетни приходи, генерирани при изпълнението и след приключването на проекта, са взети предвид чрез прилагането на намаления процент за съфинансиране и следователно те не се приспадат впоследствие от допустимите разходи за проектите.

(4) Когато обективно не е възможно да се определят предварително приходите въз основа на някой от методите по ал. 2 и 3, нетните приходи, генерирани в рамките на три години от приключването на проект или до крайния срок за представяне на документи за приключването на програма, определен в правилата за отделните фондове, в зависимост от това коя дата е по-ранна, се приспадат от декларираните, пред Комисията разходи и се възстановяват от бенефициента по надлежния ред.

(5) В случаите на проекти по чл. 15, ал. 2, т. 2, както и при проекти по чл. 15, ал. 2, т. 1, за които е приложен методът по ал. 2, т. 2, нетните приходи, генерирани при изпълнението на проекта от източници на приходи, които не са отчетени при определянето на потенциалните нетни приходи от този проект, се приспадат от окончателно допустимите разходи за проекта най-късно при окончателното искане за плащане, подадено от бенефициента.

Чл. 17. (1) Нетни приходи, генерирани по даден проект по чл. 15, ал. 2, т. 1, не се приспадат от сумата на допустимите разходи за този проект в случаите на:

1. проекти, подкрепяни единствено от Европейски социален фонд (ЕСФ);
2. проекти, за които общият размер на допустимите разходи преди прилагането на чл. 15, ал. 3 и чл. 16 не надвишава левовата равностойност на 1 000 000 евро;

3. възстановима помощ – предмет на задължение за цялостно възстановяване, и награди;

4. техническа помощ;

5. подкрепа за или от финансови инструменти;

6. проекти, за които финансовата подкрепа е под формата на еднократни суми или за покриване на единични разходи съгласно стандартна таблица;

7. проекти, изпълнявани в рамките на съвместен план за действие;

8. проекти, за които подкрепата в рамките на програмата представлява помощ „de minimis“; съвместима държавна помощ за МСП, когато се прилага интензитет на помощта или ограничение на размера на

статистически институт, Агенцията по обществени поръчки, Дирекция „Държавни помощи и реален сектор“ на Министерството на финансите, Националната структура за координация и контрол по изпълнение на мерки от Националната приоритетна рамка за действие за НАТУРА 2000 и на служителите в информационните центрове по чл. 20, ал. 1 от ЗУСЕСИФ, както и разходите за задължителни социални и здравни осигурителни вноски за сметка на осигурителя за тези служители, се считат за допустими за финансиране по линия на техническа помощ по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), при условие че са за дейности, свързани с управлението на средствата от ЕСИФ, и че тези дейности са определени в длъжностните характеристики на служителите.

(2) В случаите, когато служителите от структурите и звената по ал. 1 съгласно длъжностната си характеристика изпълняват и други дейности, различни от посочените в ал. 1, разходите за заплати и възнаграждения, за осигурителни вноски и за обезщетенията, изплатени от осигурителя за дните на временна неработоспособност съгласно Кодекса за социално осигуряване, се считат за допустими за финансиране по линия на техническа помощ в размер на процентно съотношение, определено чрез анализ на заетостта на структурата/звеното въз основа на годишното планиране на дейността и/му и при отчитане на утвърдените и/му функции и задължения във връзка с ЕСИФ. Съотношението се определя на годишна база и се утвърждава от ръководителя на бенефициента. Съотношението се изменя при изменение на някой от елементите на анализа.

(3) Не са допустими други разходи за възнаграждения за дейности по управление и/или изпълнение на проекти/бюджетни линии по ОПДУ извън посочените в ал. 1 за служителите, чиито заплати и възнаграждения са допустими за финансиране по ал. 1, когато бенефициенти по тези проекти/бюджетни линии са съответните структури или звена.

Чл. 28. (1) Размерът на допустимите разходи за възнаграждения на служителите на бенефициентите/партньорите за дейности по управление и/или изпълнение на проекти/бюджетни линии по ОПДУ извън случаите по ал. 2, ал. 3, т. 2, чл. 9 и чл. 27 се изчислява, когато е приложимо, въз основа на действително отработеното и отчетено време от служителите по съответните проекти/бюджетни линии по ОПДУ, когато безвъзмездната финансова помощ за тези разходи е предоставяна под формата на чл. 55, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗУСЕСИФ.

(2) Разходите за възнаграждения на избраните членове на Висшия съдебен съвет, главния инспектор и инспекторите в Инспектората към Висшия съдебен съвет, съдите, прокурорите и следователите, за дейности по управление и/или изпълнение на проекти по ОПДУ са допустими, при условие че със съответните лица са сключени договори за услуга за изпълнение на

(2) Не са допустими за съфинансиране от ЕСИФ при безвъзмездна финансова помощ и възстановима помощ лихви по дългове, с изключение на свързани с безвъзмездна финансова помощ, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси.

(3) Не са допустими за съфинансиране от Европейския съюз следните регионално развитие и от Кохезионния фонд на Европейския съюз следните разходи за:

1. извеждането от експлоатация или строежа на атомни електроцентрали;
2. инвестиции за постигане намаляване на емисиите на парникови газове от дейности, изброени в приложение I към Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003 г. за установяване на схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността и за изменение на Директива 96/61/ЕО на Съвета (ОВ, L 275, 25.10.2003 г., стр. 32);

3. производството, обработката и продажбата на тютюн и тютюневи изделия;

4. предприятия в затруднение, така както са определени в правилата на Европейския съюз за държавните помощи;

5. инвестиции в летищна инфраструктура, освен ако са свързани с опазването на околната среда или са придружени от инвестиции, необходими за смекчаване или за намаляване на отрицателното й въздействие върху околната среда.

(4) Разходи за жилищно строителство са недопустими за съфинансиране по Кохезионния фонд на Европейския съюз, освен ако не са свързани с насърчаването на енергийната ефективност или използването на възобновяеми източници на енергия.

(5) Разходите по закупуване на инфраструктура, земя и недвижимо имущество също не са допустими за участие от страна на ЕСФ.

ГЛАВА ТРЕТА

ДЕТАЙЛНИ ПРАВИЛА ЗА ДОПУСТИМОСТ

Раздел I

Оперативна програма „Добро управление“

Чл. 27. (1) Разходите за брутни заплати и възнаграждения, изплатени по служебни или трудови правоотношения и за обезщетения, изплатени от осигурителя за дните на временна неработоспособност съгласно Кодекса за социално осигуряване на служителите от Националния

помощта във връзка с държавната помощ; съвместима държавна помощ, когато е била извършена индивидуална проверка на нуждите от финансиране в съответствие с приложимите правила за държавната помощ;

9. проекти, за които сумите или процентите на подкрепа са определени в приложение I - Разбивка на помощта от Европейския съюз за развитие на селските райони (2014-2020 г.) и в приложение II – Размери и ставки на помощта от Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно подпомагане на развитието на селските райони от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1698/2005 на Съвета (ОВ, L 347 от 20.12.2013 г.).

(2) Нетни приходи, генерирани по даден проект по чл. 15, ал. 2, т. 2, не се приспадат от сумата на допустимите разходи за този проект в случаите на:

1. техническа помощ;

2. финансови инструменти;

3. възстановима помощ – предмет на задължение за цялостно възстановяване;

4. награди;

5. проекти – предмет на правилата за държавна помощ;

6. проекти, за които обществената подкрепа е под формата на еднократни суми или стандартни таблици с разходи за единица продукт, при условие че нетните приходи са били взети предвид предварително;

7. проекти, изпълнявани съгласно съвместен план за действие, при условие че нетните приходи са били взети предвид предварително;

8. проекти, за които общият допустим разход не превишава левовата равностойност на 50 000 евро.

(3) Всяко плащане, получено от бенефициента, произтичащо от договорна санкция в резултат на нарушение на договор между бенефициента и трета страна или страни или извършено в резултат на оттеглянето на оферта от трета страна, избрана по правилата за възлагане на обществени поръчки, не се смята за приход и не се приспада от допустимите разходи за проекта.

Чл. 18. (1) Допустими разходи, извършени във връзка с лизинг, по проекти, финансирани от програмите по чл. 2, ал. 1, са единствено лизинговите вноски при спазване на следните изисквания:

1. лизинговите вноски са дължими и платени до изтичане на срока за изпълнение на проекта, финансиран по оперативната програма;

2. разходът за лизинговите вноски, както и придобиването на актив посредством лизингов договор се доказва с фактура или със счетоводен документ с еквивалентна доказателствена стойност;

3. максималната допустима цена е по-ниска от пазарната цена за закупуване на актива.

(2) Финансовата подкрепа може да бъде отпусната чрез лизингодателя посредством договор между него и управляващия орган и в този случай разходите за лизинг са допустими при спазване на следните условия:

1. лизингодателят е пряк получател на подкрепата, която се използва за намаляване на лизинговите плащания, извършвани от лизингополучателя, по отношение на активи - предмет на лизинговия договор;

2. лизинговият договор, за който се отпуска финансова подкрепа, следва да включва опция за покупка или клауза за минимален лизингов период, равен на полезния живот на актива, за който се отнася договорът;

3. когато лизингов договор се прекрати преди изтичането на минималния лизингов период без предварително одобрение от управляващия орган, лизингодателят се задължава да върне тази част от финансовата подкрепа, която отговаря на оставащия лизингов период;

4. финансовата подкрепа, отпусната на лизингодателя, следва да се използва изцяло в полза на лизингополучателя посредством намаляване на лизинговите вноски за периода на лизинга;

5. лизингодателят трябва да докаже, че цялата полза от финансовата подкрепа се прехвърля на лизингополучателя чрез разбивка на лизинговите плащания или по алтернативен метод, доказващ това;

6. разходите, свързани с лизинговия договор (такси, данъци, цена на оскърбяване, лихви, рефинансирани разходи, разходи за застраховка и други), различни от разходите за лизингови вноски, произтичащи от проекта, както и другите условия на лизинговия договор трябва да бъдат еквивалентни на условията, приложими за договори, за които не се получава финансова подкрепа.

(3) Финансовата подкрепа може да бъде отпусната на лизингополучателя. В този случай са допустими разходите за лизинг при спазване на следните условия:

1. пряк получател на финансирането от оперативната програма е лизингополучателят;

Чл. 24. Кохезионният фонд подкрепя:

1. инвестиране в областта на околната среда, включително в области, свързани с устойчивото развитие и енергетиката, които предположат ползи за околната среда;

2. TEN-T в съответствие с насоките, приети с Регламент (ЕС) № 1315/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. относно насоките на Европейския съюз за развитието на трансевропейската транспортна мрежа и за отмяна на Решение № 661/2010/ЕС (ОВ, L 348 от 20.12.2013 г.);

3. техническа помощ.

Чл. 25. (1) Европейският социален фонд предоставя подкрепа за допустими разходи, които, както е посочено в чл. 120, параграф 2, буква „б“ от Регламент (ЕС) № 1303/2013, могат да включват финансови средства, постъпили от работодатели и работници.

(2) Допустими за съфинансиране от ЕСФ са разходите за оборудване и обзавеждане.

(3) Приносът в натура под формата на надбавки или заплати, изплатени от трета страна в полза на участниците в даден проект, може да бъде допустим за участие от страна на ЕСФ, при положение че приносът в натура е извършен в съответствие с националните правила, включително счетоводните правила, и не надхвърля размера на разходите, поети от третата страна.

(4) Европейският социален фонд може да подкрепя действия и политики, попадащи в неговия обхват, чрез финансови инструменти, включително чрез микрокредити и гаранционни фондове.

Чл. 26. (1) Не са допустими за съфинансиране от ЕСИФ:

1. глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;

2. комисионите и заплатите от курсови разлики при обмяна на чужда валута с изключение на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;

3. възстановим данък върху добавената стойност;

4. закупуване на дълготрайни материални активи - втора употреба;

5. разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти.

а) подпомагане на изграждането на бизнес инкубатори и инвестиционна подкрепа за самостоятелно заетите лица и микропредприятията, както и за създаването на собствен бизнес;

б) подкрепа за благоприятстващия заетостта растеж чрез развитие на вътрешния потенциал като част от териториална стратегия за конкретни райони, включително преобразуването на западащи промишлени райони и укрепването на достъпа до и разработването на специфични природни и културни ресурси;

в) подпомагане на инициативи за местно развитие и помощ за структури, предоставящи услуги по места за създаването на работни места, когато тези действия са извън обхвата на Регламент (ЕС) № 1304/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския социален фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1081/2006 на Съвета (ОВ, L 347 от 20.12.2013 г.);

г) инвестиране в инфраструктура за служби по заетостта;

9. насърчаване на социалното приобщаване, борба с бедността и с всяка форма на дискриминацията чрез:

а) инвестиране в здравна и социална инфраструктура, която допринася за националното, регионалното и местното развитие, понижаване на неравнопоставеността по отношение на здравния статус, насърчаване на социалното приобщаване чрез подобряване на достъпа до обществени, културни, развлекателни и спортни услуги и преминаването от служби на институционално равнище към служби на местно равнище;

б) предоставяне на подкрепа за материалното, икономическото и социалното възстановяване на изостаналите общности в градските и селските райони;

в) предоставяне на подкрепа за социалните предприятия;

г) осъществяване на инвестиции в контекста на стратегии за водено от общностите местно развитие;

10. инвестиции в образованието, обучението, включително професионалното обучение за придобиване на умения и ученето през целия живот, посредством изграждането на образователна инфраструктура и на инфраструктура за обучение;

11. повишаване на институционалния капацитет на публичните органи и заинтересовани страни и ефективна публична администрация посредством действия за укрепване на институционалния капацитет и на ефективната публична администрация и обществените услуги, свързани с изпълнението на ЕФРР, и в подкрепа на действията по ЕСФ за укрепване на институционалния капацитет и на ефективната публична администрация.

2. при лизингови договори, които включват опция за покупка или предвиждат минимален лизингов период, равен на полезния срок на наетия актив, максималната сума, допустима за съфинансиране от оперативната програма, не може да надвишава пазарната стойност на наетия актив;

3. по отношение на лизинговите договори финансовата подкрепа от оперативната програма се плаща на лизингополучателя на един или повече траншове съобразно реално платените лизингови вноски с изключение на случаите на авансово плащане; когато срокът на лизинговия договор изтича след крайната дата за получаване на финансова подкрепа от оперативната програма, допустими са само разходи, свързани с лизинговия наем, дължими и платени от лизингополучателя до тази дата;

4. в случаите на лизингови договори, които не съдържат опция за закупуване и чиято продължителност е по-малка от полезния срок на наетия актив, допустими за съфинансиране са само лизингови вноски в рамките на периода за изпълнение на проекта, при условие че лизингополучателят докаже, че лизингът е бил най-ефективният метод за придобиване правото на ползване на актива; ако при използване на алтернативен метод (например наемане на оборудването) разходите биха били по-ниски, разликата ще бъде приспадната от допустимите разходи;

5. в случаите на регионална държавна помощ разходите, свързани с придобиване на активи чрез лизинг, различни от земя и сгради, ще са допустими само ако лизингът е финансов и включва задължение за покупка на активите при изтичане на лизинговия период; при лизинг на земя и сгради лизинговият период трябва да не е по-малък от 5 години след датата на приключване на инвестиционния проект или да не е по-малък от 3 години, в случай че лизингополучателят е малко или средно предприятие;

6. лизингови вноски, платени от лизингополучателя при лизинг с опция за продажба и незабавно наемане обратно на актива, могат да бъдат допустим разход при спазване на условията по ал. 1, 2 и 3; в този случай разходите за придобиване на актива не са допустими за съфинансиране от оперативната програма.

(4) Изискванията по чл. 18 не се прилагат при подкрепа под формата на лизинг чрез финансови инструменти.

Чл. 19. (1) Разходите за придобиване на земя и/или на ограничени вещни права са допустими при спазване на следните условия:

1. към датата на придобиване земята няма вещни и облигационни тежести, които да ограничават свободното ѝ използване за целите на проекта, което се удостоверява с официални документи, издадени от компетентен държавен орган;

2. продавачът не е придобил земята с публична безвъзмездна помощ дори и частично в периода за последните 10 години преди подаване на проектното предложение;

3. да има пряка връзка между придобиването на земята и/или на ограничените вещи права и целта на проекта, която трябва да е отразена в договора или в заповедта за предоставяне на финансова подкрепа или съответно в бизнес-плана в случаите на финансови инструменти;

4. да има издаден документ от сертифициран оценител или от съответно упълномощен служебен орган, удостоверяващ, че цената на придобиване не надвишава пазарната стойност.

(2) Разходите за придобиване на застроен недвижим имот са допустими, ако за недвижимия имот са изпълнени следните условия:

1. налице е оценка от независим оценител, регистриран съгласно Закона за независимите оценители, или от съответно упълномощен служебен орган, удостоверяващ, че сградата е построена в съответствие с националното законодателство, или са описани частите, които не са в съответствие и които ще бъдат приведени в съответствие по време на изпълнението на проекта; оценката трябва да удостовери, че цената на придобиване на недвижимия имот не надвишава пазарната стойност;

2. към датата на придобиване недвижимият имот няма вещи и обременения тежести, които да ограничават свободното му използване за целите на проекта, което се удостоверява с официални документи, издадени от компетентен държавен орган;

3. продавачът не е придобил имота (сградата и/или земята) с публична безвъзмездна помощ, дори и частично, в периода за последните 10 години преди подаване на проектното предложение.

(3) Закупуването на незастроени и застроени земи е допустимо на стойност до 10 на сто от общите допустими разходи за съответния проект. За изоставени земи и за земи, използвани преди това за промишлени цели, които включват сгради, това ограничение се увеличава на 15 на сто. При изключителни и добре обосновани случаи може да се разреши по-висок процент от горепосочените проценти за проекти, свързани с опазване на околната среда.

(4) Чрез финансовите инструменти, финансирани от ЕФРР, Кохезионния фонд и ЕЗФРСР, може да се оказва подкрепа за инвестиции, които включват закупуването на незастроена и застроена земя, в размер най-много 10 на сто от изплатените на крайния получател средства от програмата. По отношение на гаранциите този процент се прилага спрямо размера на базовия заем или на други рискови инструменти. Когато чрез финансовите инструменти се предоставя подкрепа на крайни получатели за

г) опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и почвите и насърчаване на екосистемните услуги, включително чрез "Натура 2000" и екологосъобразните инфраструктури;

д) предприемане на действия за подобряване на градската околна среда, за съживяване на градовете, за възобновяване и обеззасоряване на терените за вторично застрояване (включително реструктурираните зони), намаляване на замърсяването на въздуха и насърчаване на мерките за намаляване на шума;

е) насърчаване на иновативни технологии с цел подобряване на защитата на околната среда и ефективното използване на ресурсите в сферата на отпадъците, водите и по отношение на почвата или за намаляване на замърсяването на въздуха;

ж) подкрепа за промишленото преминаване към икономика с ефективно използване на ресурсите чрез насърчаване на зеления растеж, екологичните иновации и управлението на екологичните показатели в публичния и частния сектор;

7. насърчаване на устойчивия транспорт и отстраняване на тесните места в ключовите мрежови инфраструктури чрез:

а) предоставяне на подкрепа за мултимодално Единно европейско транспортно пространство с помощта на инвестиции в трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T);

б) подобряване на мобилността на регионално равнище посредством свързването на второстепенни и третостепенни възли с инфраструктурата на TEN-T, включително мултимодални възли;

в) разработване и подобряване на екологосъобразни, включително с ниски емисии на шум, и нисковъглеродни транспортни системи, включително вътрешни водни пътища и морски транспорт, пристанища, мултимодални връзки и летищна инфраструктура с цел насърчаване на устойчиво развити регионална и местна мобилност;

г) изграждане и възстановяване на всеобхватна, висококачествена и оперативно съвместима железопътна и пристанищна система и насърчаване на мерки за намаляване на шума;

д) подобряване на енергийната ефективност и на сигурността на доставките чрез разработване на интелигентни системи за разпределение, съхранение и пренос на енергия и чрез интегрирането на разпределеното производство от възобновяеми източници;

8. насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила чрез:

а) насърчаване на производството и разпространението на енергия, добивана от възобновяеми източници;

б) насърчаване на енергийната ефективност и на използването на възобновяема енергия в предприятостта;

в) предоставяне на подкрепа за енергийната ефективност, за интелигентното енергийно управление и за използването на възобновяема енергия в публичната инфраструктура, включително в обществените сгради, и в жилищния сектор;

г) разработване и внедряване на интелигентни разпределителни мрежи, които функционират за ниско и средно натоварване;

д) насърчаване на стратегии за нисковъглеродно развитие във всички видове територии, по-специално в градските райони, включително насърчаването на устойчива мултимодална градска мобилност и мерки за приспособяване и смекчаване, свързани с изменението на климата;

е) насърчаване на научните изследвания и иновациите и внедряване на нисковъглеродни технологии;

ж) насърчаване на използването на високоэффективното комбинирано производство на топлина и енергия, основано на търсенето на полезна топлинна енергия;

5. насърчаване на приспособяването към изменението на климата чрез:

а) предоставяне на подкрепа за инвестиции за приспособяването към изменението на климата, включително основани на екосистемни подходи;

б) насърчаване на инвестиции, предназначени за справяне със специфични рискове, осигуряване на устойчивост при бедствия и разработване на системи за управление на бедствия;

6. съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ефективното използване на ресурсите чрез:

а) инвестиране в сектора на отпадъците за съобразяване с изискванията на достиганията на правото на Европейския съюз в областта на околната среда и удовлетворяване на нуждите, идентифицирани от държавите членки, за инвестиции отвъд тези изисквания;

б) инвестиране във водния сектор на отпадъците за съобразяване с изискванията на достиганията на правото на Европейския съюз в областта на околната среда и удовлетворяване на нуждите, идентифицирани от държавите членки, за инвестиции отвъд тези изисквания;

в) съхраняване, опазване, популяризиране и развитие на природното и културното наследство;

инвестиции в инфраструктура с цел подпомагане на развитието или възстановяването на градските райони, максималният размер е 20 на сто. При изключителни и добре обосновани случаи може да се разреши по-висок процент от горепосочените проценти за проекти, свързани с опазване на околната среда.

(5) За допустим разход във връзка с придобиването на незастроена земя и/или на недвижим имот заедно с прилежащите към него сгради се считат и таксите, съпътстващи придобиването на земята и/или на недвижимия имот заедно с прилежащите към него сгради, като нотариални такси и други, разходите за експертна оценка и юридическите консултации, при спазване на праговете по ал. 3 и 4.

Чл. 20. Допустими за финансиране са следните разходи, при условие че са пряко свързани с финансираните проекти или дейности и са необходими за тяхната подготовка и осъществяване:

1. разходи за застраховки на придобитите в резултат на дейността дълготрайни материални активи, ако те са свързани с изискванията, наложени от съответния управляващ орган;

2. разходи за юридически консултации и нотариални услуги;

3. разходи за технически и финансови експертизи;

4. разходи за счетоводство.

Чл. 21. Разходите за приключване на оперативните програми и Програмата за развитие на селските райони 2007-2013 г., съфинансирани по Структурните фондове, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство, за програмнен период 2007-2013 г. и за подготовка на програмнен период 2021-2027 г. са допустими за финансиране с техническа помощ.

Чл. 22. Европейският фонд за регионално развитие и ЕОФ могат да финансират, като се допълват и при спазване на граница от 10 на сто от финансирането на Европейския съюз за всяка приоритетна ос на една оперативна програма, проект, разходите по който са допустими за подкрепа от другия фонд въз основа на правилата за допустимост, прилагани за този фонд, при условие че такива разходи са необходими за удовлетворителното изпълнение на проекта и са пряко свързани с него.

Чл. 23. (1) Европейският фонд за регионално развитие предоставя подкрепа за следните дейности с цел принос към инвестиционните приоритети, посочени в чл. 5 на Регламент (ЕС) № 1301/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. относно Европейския фонд за регионално развитие и специални разпоредби по отношение на цел „Инвестиции за растеж и работни места“, и за отмяна на Регламент (ЕО)

№ 1080/2006 (ОВ, L 347 от 20.12.2013 г.), наричан по-нататък „Регламент (ЕС) № 1301/2013“.

1. производствени инвестиции, които допринасят за създаването и запазването на устойчиви работни места чрез преки помощи за инвестиции в малки и средни предприятия;

2. производствени инвестиции, независимо от мащаба на съответното предприятие, които допринасят за постигането на инвестиционните приоритети, посочени в чл. 5, т. 1 и 4 на Регламент (ЕС) 1301/2013, и когато тези инвестиции включват сътрудничество между големи предприятия и малки и средни предприятия – инвестиционните приоритети, посочени в чл. 5, т. 2 на Регламент (ЕС) 1301/2013;

3. инвестиции в инфраструктура, която предоставя основни услуги на гражданите в областта на енергетиката, околната среда, транспорта и информационните и комуникационните технологии;

4. инвестиции в социална, здравна, научноизследователска, иновационна, стопанска и образователна инфраструктура;

5. инвестиции за развиване на вътрешния потенциал посредством инвестиции в дълготрайни материални активи за оборудване и дребномащабна инфраструктура, включително малкомащабна инфраструктура за културен и устойчив туризъм, обслужващи дейности за предприятията, подкрепа за научни организации и инвестиции в технологии и приложни изследвания в предприятията;

6. изграждане на мрежи, сътрудничество и обмяна на опит между компетентните регионални, местни, градски и други публични органи, икономическите и социалните партньори и съответните организации, представляващи гражданското общество, посочени в чл. 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1303/2013, проучвания, подготвителни действия и изграждане на капацитет;

7. техническа помощ съгласно чл. 59 от Регламент 1303/2013, включваща дейности по подготовка, управление, мониторинг, оценка, информация и комуникация, създаване на мрежи, разглеждане на жалби, контрол и одит.

(2) Европейският фонд за регионално развитие предоставя подкрепа за следните инвестиционни приоритети:

1. засиляване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите посредством:

а) укрепване на инфраструктурата, необходима за научноизследователска и иновационна дейност (НИД), и на капацитета за реализиране на достижения в областта на научноизследователската и

иновационната дейност и насърчаване на центрове на компетентност, по-специално центрове, които са от интерес за Европа;

б) насърчаване на инвестициите на предприятията в НИД, разработване на връзки и взаимодействие между предприятията, центровете за научноизследователска и развойна дейност и сектора на висшето учебно заведение, по-специално поощряване на инвестициите в разработването на продукти и услуги, на трансфера на технологии, на социалната иновация, екоиновациите и приложението за публични услуги, на стимулирането на търсенето, на изграждането на мрежи, на клистерите и на отворените иновации посредством интелигентна специализация и подпомагане на технологичните и приложните научни изследвания, пилотни линии, действия за одобрение на продуктите на начален етап, усъвършенствани производствени възможности и пилотно производство, по-специално в ключови базови технологии, както и разпространението на технологии с общо предназначение;

2. подобряване на достъпа до ИКТ и на тяхното използване и качество посредством:

а) разгръщане на широкопалтовия достъп и въвеждане на високоскоростни мрежи, както и подкрепа за внедряването на нововъзникващи технологии и мрежи за цифровата икономика;

б) разработване на продукти и услуги в сферата на ИКТ, на електронната търговия и насърчаване на търсенето на ИКТ;

в) засилено използване на основаващи се на ИКТ приложения за електронно правителство, електронно обучение, електронно приобщаване, електронна култура и електронно здравеопазване;

3. повишаване на конкурентоспособността на МСП посредством:

а) поощряване на предприемаческия дух, по-специално чрез улесняване на икономическото оползотворяване на нови идеи и стимулиране на създаването на нови предприятия, включително чрез бизнес инкубатори;

б) разработване и прилагане на нови бизнес модели за МСП, по-специално за насърчаване на тяхната интернационализация;

в) подкрепа за създаването и увеличаването на усъвършенстваните възможности за разработване на продукти и услуги;

г) подкрепа за капацитета на МСП за растеж в рамките на регионалните, националните и международните пазари и участие в процеса на иновации;

4. подкрепа на преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори чрез: